

En problematisering av idretten som arena for integrasjon av etniske minoriteter

Kristin Walseth

Norges Idrettshøgskole, Oslo

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org 2004-01-27.

Copyright © Kristin Walseth 2004. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

Innledning

Jeg vil i denne presentasjonen problematisere idrettens muligheter som arena for integrasjon av etniske minoriteter. Idretten blir i Norge og i en rekke andre land sett på som en velegnet arena for integrasjon av etniske minoriteter. Jeg vil derfor først, etter å ha klarlagt noen begreper, starte med å redegjøre for hvorfor en fra politisk hold ser på idretten som en egnet arena for integrasjon. Jeg vil deretter fokusere på de begrensningene som jeg mener finnes i idretten og som idretten må jobbe med hvis den ønsker å bli en arena for integrasjon av flest mulige minoritetsungdommer.

Begrep

For å avgrense oppgaven har jeg valgt å fokusere på ungdom med minoritetsbakgrunn da det er denne aldersgruppen som er mest involvert i idretten. Med begrepet *minoritetsungdom* mener jeg i denne sammenheng ungdommer med innvandrerbakgrunn og som har to foreldre som er født utenfor Norge. En har i Norge i dag 297 700 personer med innvandrerbakgrunn som tilsvarer 6,6% av befolkningen. Om lag 50% av disse kommer fra ikke-vestlige land. I Oslo har omtrent 20% av befolkningen innvandrerbakgrunn. Den største gruppen består av personer av pakistansk opprinnelse (24000). De fleste barna og ungdommene med innvandrerbakgrunn i Norge er født i Norge (48 000 av ca. 75 000). Det er i denne sammenhengen viktig å poengtere at dette ikke er en homogen gruppe verken når det gjelder hvor lenge de har vært i Norge, etnisk bakgrunn, religion, sosial klasse eller kjønn.

Når jeg bruker begrepet *idrett* i denne sammenheng refererer jeg til den organiserte idretten i regi av Norges Idrettsforbund og Olympiske komité (NIF/NOK). Dette innebærer at jeg refererer til både breddeidrett og toppidrett.

Begrepet *integrering* defineres i denne sammenheng i tråd med praksisen i sosiologisk forskning hvor integrasjon er et vidt begrep som omhandler ”læring av og tilpasning til samfunnets verdigrunnlag, prosesser som knytter individet til samfunnet (økonomisk og sosialt), og skaper tilhørighet og lojalitet. Motsatsen til integrering blir gjerne ansett å være marginalisering eller eksklusjon når det gjelder individet, og oppløsning eller ”anomi” når det gjelder samfunnet” .

I forskning på idrett som middel til integrasjon av minoritetsungdom skilles det ofte mellom integrasjon i idretten og integrasjon gjennom idretten . Med integrering *i* idretten menes det at ungdommen blir integrert i selve idrettsgruppen. Med integrering gjennom idretten henspiller en på at ungdommen gjennom å drive med idrett blir integrert i samfunnet generelt.

For å avgrense oppgaven ytterligere har jeg valgt å fokusere på følgende problemstilling:

- Hva er barrierene for en integrasjon av minoritetsungdommen i idretten?

Dette innebærer at jeg i denne sammenheng ikke vil diskutere hvorvidt deltagelse i idretten vil føre til en integrasjon i samfunnet generelt, men isteden å fokusere på hvilke forhold det er som gjør at NIF/NOK foreløpig ikke har lyktes i å integrere flere ungdommer med minoritetsbakgrunn.

Hvorfor idrett som middel til integrasjon?

Norges Idrettsforbund og Olympiske komité (NIF/NOK) er Norges største frivillige organisasjon med 1,4 millioner medlemmer og 8100 ordinære idrettsklubber .

Ungdommens deltagelse i idretten var på sitt høyeste på 80-tallet hvor medlemstallundersøkelser rapporterte at hele 85% av 17 åringer hadde vært medlemmer av et idrettslag . Den organiserte idretten kan således sies å være en velegnet arena for integrasjon fordi idretten er den største fritidsarenaen for ungdom, og fordi deltagelse i idrettsklubber ofte innebærer opprettelse av tette nettverk av ungdommer som har felles interesser og som treffes ofte . En kan også se på den organiserte idretten som en viktig arena for integrasjon fordi den representerer en arena for frivillig voksenkontakt . Det argumenteres også med at idretten er åpen og inkluderende, og at den ikke stiller så store krav til språklig kompetanse. Idretter som krever samarbeid (for eksempel lagspill) har blitt fremhevet som spesielt godt egnet for integrering av innvandrere . Det har i tillegg blitt hevdet at innvandrerne effektivt kan tilegne seg majoritetsbefolkningens verdier og normer gjennom idrettsdeltakelse .

Selv om "idrett for alle" er målsettingen for NIF/NOK, så viser forskning at den organiserte idretten rekrutterer skeivt både når det gjelder sosial klasse, kjønn og etnisitet. Menn er mer aktive i idrettslag enn kvinner, høgt utdannede er mer aktive enn de med mindre utdanning, og personer med etnisk norsk bakgrunn er mer aktive enn personer med annen etnisk bakgrunn (NIF/NOK 2002).

Når det gjelder forskning på ungdom med innvandrerbakgrunn og deres idrettsdeltagelse i Oslo, har det vist seg at denne gruppen er sjeldnere involvert i organisert idrett enn ungdom med etnisk norsk bakgrunn (29% versus 44%). Størst er forskjellen blant jentene hvor 37% av etnisk norske jenter er medlemmer i idrettslag, sammenlignet med 9% av jentene med asiatisk bakgrunn (pakistanerne er den definitivt største gruppen her) .

Med utgangspunkt i blant annet NIF/NOKs problemer med å rekruttere ungdom med minoritetsbakgrunn til idretten har Kulturdepartementet gitt øremerkede midler til idretten som forvaltes via Storbyprosjektet. Prosjektet har idrett og integrering av minoritetsungdom som en av sine viktigste målsettinger. Idrettslag har derfor satt i gang mindre forpliktende prosjekt som ikke krever medlemskap (åpen hall, street basketballturneringer). Det kan derimot se ut til at ungdommen med innvandrerbakgrunn i liten grad har blitt hørt i utformingen av tilbud. Dette kommer også til uttrykk ved at det kun er idrettslag som kan søke om midler til arrangement, og denne ungdomsgruppen er generelt lite delaktige i idrettslagenes styrer. Minoritetgruppens manglende deltagelse og medbestemmelse reflekteres også i prosjektets problemer med å rekruttere ledere og trenere med innvandrerbakgrunn.

Hvilken type integrasjon er den organiserte idretten villig til å legge til rette for?

Hvorvidt minoritetsungdommen kan integreres i idretten er avhengig av hvilken type integrasjon idretten er villig til å legge til rette for.

Integreringsdebatten i norsk politikk har de siste årene vært preget av en endring fra en flerkulturell integreringsmodell med grupperettigheter til en flerkulturell integreringsmodell med individuelle rettigheter som utgangspunkt. En flerkulturell integrasjonsmodell innebærer at innvandrerne skal ha mulighet til å bevare sin kulturelle identitet og arv. Endringen fra gruppe til individuelle rettigheter i 1997 innebærer at alle, uavhengig av kulturell bakgrunn, har rett til å bli behandlet som et individ og ikke som medlem av en bestemt gruppe, kultur eller religion .

En konsekvens av denne politikken er at det er opp til innvandrerne å utvikle etniske samfunn gjennom organisasjonene (Ibid.). For idrettens del innebærer det at minoritetsungdommens muligheter for utvikling og opprettholdelse av etnisk identitet blir kanalisert til å skulle skje

gjennom etniske organisasjoner. Dette kan tolkes som en legitimering av idrettsklubber basert på etnisk tilhørighet (etniske minoritetsklubber).

På tross av denne politiske utviklingen er Stortingsmeldingen om innvandring og det flerkulturelle Norge ambivalent i forhold til de etniske minoritetsklubbene . Deltagelse i etniske minoritetsklubber sees her som mer relevant for nyankomne flyktninger og innvandrere enn for de som har vært i Norge en stund (Ibid:83). På denne måten blir deltagelse i etniske minoritetsklubber vurdert som bare delvis integrasjon, og ikke optimal integrasjon. En kan tenke seg at deltagelse i etniske minoritetsklubber blir sett på som bare delvis integrasjon fordi deltagelsen ikke fører til en flerkulturell interaksjon, - en blir ikke kjent med etniske norske ungdommer, en praktiserer ikke norsk språk, og lærer dermed heller ikke så mye om etnisk norsk kultur. Debatten for og imot etniske minoritetsklubber i idretten har vært sentral i blant annet tysk fotball hvor det har oppstått voldelige konflikter mellom etniske minoritet og majoritetsklubber. Denne ambivalensen for og imot etniske minoritetsklubber er et av kjerneproblemene i diskusjonen om idrett som middel til integrasjon av minoritetsungdom.

Barrierer for en flerkulturell integrasjon i idretten

Forskning på idrett som middel til integrasjon har i stor grad fokusert på innvandrernes kultur som barriere for idrettsdeltagelse . Nyere forskning på idrett som middel til integrasjon har i større grad fokusert på integrasjon som en toveis prosess . Dette innebærer at det i dag også rettes fokus på majoriteten og hvordan de skaper barrierer for integrasjon. Jeg skal i det følgende problematisere noen av de barrierene som ligger i den organiserte idretten.

Diskriminering i idretten

NIF/NOK har satt i gang ulike kampanjer for å bekjempe rasisme i idretten. Dette har sin bakgrunn i konkrete erfaringer med rasisme. En har for eksempel erfart rasistiske tilrop fra publikum og motspillere. Det kan virke som om denne formen for rasisme forsterkes ved konkurranse da det i hovedsak er motspillere og motspillernes supportere som formidler denne formen for rasisme .

I Norge er det i hovedsak Norges Fotball Forbund som har profilert seg i denne sammenheng med kampanjene rettet mot supportere og publikum. Eksempel på dette er ” Gi rasismen rødt kort”, ”Vålerenga mot rasisme” og ”fargerik fotball”. ”Vålerenga mot rasisme” prosjektet innebærer at klubben profilerer seg som en flerkulturell klubb hvor rasistiske ytringer blant for eksempel supportere blir sanksjonert (internett, 2002).

Prosjekter som ”Gi rasismen rødt kort” bærer derimot preg av å være relativt abstrakte prosjekter hvor en ved hjelp av symboler signaliserer at en tar avstand fra den klassiske

rasismen som diskriminerer på bakgrunn av hudfarge (ibid.). Prosjekt rettet mot å bekjempe stereotyper og diskriminering på bakgrunn av kultur ser ut til å ha en mindre sentral rolle i "anti-diskrimineringsarbeidet" til idretten. Det synes fra mitt ståsted viktig at arbeidet til idretten beveger seg fra et fokus på hvordan en skal gi minoriteter innpass i idretten til et fokus på hvordan en skal gi dem innflytelse i idretten.

Internasjonalt har rasismedebatten gått fra et fokus på biologisk til kulturell rasisme. Dette innebærer at en i dag, i samfunnet generelt, i liten grad møter argumenter om at noen mennesker er overlegne andre basert på biologiske forskjeller mellom raser. Begrepet "kultur" har erstattet begrepet "rase", og dette har ført til at det hierarkiske elementet i rasismen har blitt mer skjult. Kulturforskjeller fremheves. En sier ikke at en kultur er bedre enn den andre, men poengterer at ulike kulturer er uforenlige.

Denne utviklingen i synet på diskriminering kommer også til uttrykk i idrettsforskningen.

Kulturell diskriminering

Klein & Kothy (2001), Fundberg (1996) og Peterson (2000) forskning fra henholdsvis Tyskland og Sverige refererer alle til ulike former for kulturell diskriminering som finnes i idretten. Fundberg (1996) viser hvordan stereotyper blir brukt i beskrivelsen av innvandrerklubber i Sverige. Spillerne i disse klubbene blir beskrevet som "uorganiserte, voldsomme, temperamentsfulle, og med en teknisk spillestil som mangler disiplin". Disse beskrivelsene blir tolket med referanse til spillernes etnisitet. Det blir således antydning at det er sammenheng mellom spillernes etnisitet og spillestil. Fundberg poengterer at en ga de samme karakteristikke av arbeiderklassens fotballklubber på 1930 -40 tallet. Det blir i denne sammenhengen også stilt spørsmål ved om det i det hele tatt er mulig å la spillere med så ulik etnisk bakgrunn spille mot hverandre.

Biologiske forskjeller mellom raser

Et spesielt trekk ved idretten, i motsetning til ellers i samfunnet, er at den ofte refererer til biologiske forskjeller mellom raser. Det er for eksempel ikke uvanlig med argument som bygger på tanken om "den naturlige atlet" hvor en tenker seg at svarte utøvere er født med en annen type kropp enn hvite utøvere, og at de derfor har spesielle forutsetninger for å lykkes i idretten. Elling, De Knop & Knoppers (2001) refererer til dette i sin forskning på innvandrere og integrering, og sier at idretten kan fungere som en kilde til sosial mobilitet for svarte idrettsutøvere samtidig med at dette underbygger rasistisk tanker om at svarte fra naturen er spesielt godt egnet til å drive med fysisk aktivitet. Denne tanken om "den naturlige atlet" gjenspilles også i norske medier hvor Geir Moen blir beskrevet som beste *hvite* utøver i EM.

Coakley poengterer at man på tross av mye forskning ikke har belegg for å hevde at svarte utøvere har en bedre biologisk forutsetning for å lykkes i idretten. Forskningen viser også at det er en kort vei fra tanken om forskjeller mellom raser til ”skjult” rasisme. Dette kan for eksempel eksemplifiseres ved fenomenet ”stacking” som viser at utøvere i England er overrepresentert i spilleposisjoner i fotball hvor det kreves hurtighet og styrke, mens de er underrepresentert i spilleposisjoner som blir sett på som posisjoner hvor det er spesielt viktig at spilleren innehar taktiske og intellektuelle egenskaper. En har foreløpig ikke kunnskap om dette også finnes i Norge.

Tilgang til det universelle

Et annet kjennetegn ved diskrimineringen i idretten er at idrettsutøvere med innvandrerbakgrunn konstant karakteriseres med referanse til deres etniske opprinnelse. Eksempelvis ble en norsk ishockeyspiller av afrikansk opprinnelse så lei av journalistenes fokus på hans opprinnelse at han svarte at han verken var muslim eller afrikaner, bare hockeyspiller. Utøverne ønsker et fokus på prestasjonene og idretten sin og ikke faktorer som de opplever som utenforliggende som for eksempel etnisitet. Denne debatten har sin klare parallell til kvinnelige utøveres ønske om å bli omtalt som idrettsutøvere og ikke som mor, kvinne, sexobjekt osv. Det som er felles for disse to gruppene, er at de ønsker å få tilgang til det universelle. Som kvinnelig bokser eller svart alpinist har man ikke tilgang til den universelle kategorien bokser og alpinist, en forblir en *kvinnelig* bokser og en *svart* alpinist. På denne måten rettes fokuset bort fra idrettsprestasjonene til kjønn og etnisitet. En risikerer å ikke bli tatt like seriøst som idrettsutøver.

Fokus på etnisk diskriminering er viktig for å kunne legge til rette for en integrasjon av minoriteter i idretten. Jeg har nå fokusert på diskriminering som å for eksempel bli utsatt for stereotyper basert på ens hudfarge og etniske bakgrunn, eller å aldri få være ”bare” idrettsutøver. Dette er ”skjulte” former for diskriminering som det kan være vanskelig å legge merke til. Det er også barrierer som med første øyekast kan oppfattes som ”mindre viktige” barrierer. Informantene i min studie opplever derimot ikke disse formene for diskriminering som mindre vesentlige, tvert imot gir de ofte uttrykk for at det er disse ”skjulte” formene for diskriminering som det er vanskeligst å forholde seg til. Hoda svarer for eksempel slik på mitt spørsmål om rasisme:

Hoda: ehh, kommentarer møter du bare fra eldre damer.

Kristin: som hva, hva sier de for eksempel?

Hoda: faen ta jævla svartinger og sånn, ja men det er egentlig ikke noe å bry seg om. Det synes jeg er greit, for da står de fram og sier at greit jeg liker deg ikke. Det synes jeg på en måte er veldig greit, men de som later som om de egentlig ikke har noen fordommer mot deg, men som når du er sammen med dem og sånn, så merker du at den personen liker meg egentlig ikke. Men de vil ikke si det.

Kristin: hvorfor liker de deg ikke?

Hoda: da er det sånn ... å du har så forskjellige tanker, du tenker ikke likt meg, og du oppfører deg ikke som meg. Og da blir du liksom.. hvorfor kan du ikke være deg selv og si rett ut at du ikke liker meg og mine meninger. Da blir jeg veldig irritert.

Marianne Gullestads forskning (2002) som fokuserte på nordmenns fortolkningsramme som barriere for integrasjon ble møtt med kommentarer om at dette var uvesentlige barrierer sammenlignet med for eksempel innvandreneres kjønnskultur og de barrierer som den skapte for minoritetsungdommens integrasjon. Problemet ble lokalisert til å ligge hos "dem" og ikke "oss". Dette er etter min mening en ansvarsfraskrivelse. Det bør kunne være mulig å fokusere på to forhold samtidig. Det er i den sammenheng viktig å fokusere på at de barrierene som vi som majoritet oppfatter som vesentlige eller uvesentlige barrierer ikke allti er de samme som de minoritetsungdommen oppfatter som vesentlige/uvesentlige.

Tidligere forskning fra Europa viser at det er lettest for minoritetsungdommen å bli integrert idretten dersom de assimileres inn i idrettsgruppens kultur . NIF/NOKs anti-diskrimineringsarbeid har fokus på å unngå diskriminering på bakgrunn av hudfarge og i mindre grad kultur. Dette kan sies å gjenspeile en forståelse av at det er diskriminering på bakgrunn av hudfarge som representerer den største utfordringen i integrasjonsarbeidet. Dette står i en hvis motsetning til forskning på feltet hvor en hevder at diskriminering senere har gått fra et fokus på biologiske forskjeller til et fokus på kulturelle forskjeller.

Hvor går grensen for en flerkulturell integrasjon?

I diskusjonen ovenfor har jeg referert til en del punkt hvor den organiserte idretten må endres for at den, i større grad, skal bli en flerkulturell arena. Jeg vil nå stille spørsmål ved hvor grensen går for en flerkulturell integrasjon, og hvor mye den organiserte idretten er villig til å endre seg for å bli mer flerkulturell. Disse problemstillingene gjør seg blant annet gjeldende når det oppstår konflikter mellom minoritetsungdommen kulturbakgrunn og de ulike idrettsklubbenes praksis. Disse konfliktene oppstår blant annet i forhold til alkohol og behovet for kjønnssegregering.

Alkohol

Jeg har valgt her å fokusere på alkohol både fordi den innehar en sentral plass i ungdomsmiljøet generelt, men også fordi det i liten grad har blitt satt et kritisk søkelys på den begrensningen den spiller for interaksjonen mellom minoritet- og majoritetsungdommen.

NIF/NOK har gjennomført kampanjer mot alkohol i idretten. I praksis ser det ikke ut til at disse kampanjene har hatt så stor betydning. Forskning på alkoholforbruket blant norsk ungdom viser at ungdom som driver idrett har et drikkemønster tilsvarende det man finner hos ungdom utenfor idretten I den norske befolkningen har 90% drukket alkohol før de

fyller 20 år . Forskjellene er derimot store mellom ulike etniske grupper. Forskning fra Oslo viser at det er en ekstremt lav andel alkoholbrukere i bydeler med hovedsakelig innvandrere

Min egne svært foreløpige analyser fra doktorgradsprosjektet antyder at alkoholbruken hos majoritetsungdommen spiller en helt sentral rolle som hinder for integrasjon. Islam formidler forbud mot alkohol, og det blir generelt oppfattet som ”ikke passende” for muslimske jenter (og til en viss grad også gutter) å ferdes i miljø hvor det konsumeres alkohol. Dette illustrere av en av mine informanter, som sier følgende om hvorfor hun ikke deltar på turneringer med idrettsklubben:

Sumeyie:...mamma kjenner ikke så mange på laget mitt, om de drikker om de røyker om de driver med narkotika. For selv om det ikke skal være noe av det, så vet jeg meg selv at på turneringer og sånn så skjer det en del, alt fra festing til voldtekter og litt av hvert. Hun er jo veldig påvirket av det.

Kristin: hun er litt redd for at du skal bli påvirket eller noe sånt da?

Sumeyie: Nei, ikke påvirket akkurat .. ja, bli utsatt for folk som drikker, kanskje jeg må hjelpe folk hjem som drikker eller opp til sovestedene, at jeg må bli med de ut.

Problemet kan løses ved at ”det norske” idrettsmiljøet tilpasses minoritetsungdommens behov, eller ved at disse utøverne henvises til å oppsøke idrettsgrupper hvor fester med alkohol ikke er sosialt akseptert. Ironisk nok er det i dag hovedsaklig det kristne idrettsmiljøet, KRIK, som er kjent for å ha en klar alkoholfri praksis.

Kjønnssegregering

Det finnes innen det muslimske miljøet en del jenter eller kvinner som ikke ønsker å delta i idrett hvis det er gutter eller menn tilstede. De ønsker å drive idrett kjønnssegregert. Dette ha blitt imøtekommet gjennom Storbyprosjektets aerobic- og svømmegrupper for kvinner hvor kvinner trener kjønnssegregert med kvinnelig instruktør og hvor menn må vente utenfor. En av moskeene i byen har derimot et jentelag som spiller basket, og de ønsker å spille kamper. Laget har sendt en søknad til basketballforbundet hvor de har ytret ønske om kvinnelige dommere når de spiller, og at det ikke skal være menn blant publikum. Dette er en forutsetning for at de skal kunne delta i serien. Dette til tross for at jentene bruker slør og ”passende antrekk”. Ønsket om å ikke ha menn tilstede som tilskuere har sitt utgangspunkt i islam, og påbudet om at kvinner ikke skal utføre ”exciting” (seksuelt tiltrekkende) bevegelser når det er menn tilstede, da dette kan føre til at menn blir tiltrukket av kvinnene. I ”strengeste” tolkningene av islam innebærer at de fleste idrettsbevegelser kan virke ”exciting” .

Fra idrettens ståsted kan dette virke som en uløselig konflikt. Idretten har store utfordringer i å skaffe dommere på et generelt grunnlag. Å skulle garantere dette laget kvinnelige dommere ville bli et vanskelig puslespill. Mange basketballag har dessuten mannlige trenere, skulle

ikke disse få lov å lede laget sitt når de spilte mot det muslimske laget? Og hva med publikum? Det synes svært vanskelig å løse denne konflikten ved å stenge de norske idrettshallene for mannlig publikum. Problemet kan oppsummeres som et spørsmål om hvor langt majoritetssamfunnet (her representert ved idretten) skal strekke seg for å integrere ungdom med minoritetsbakgrunn?

Oppsummering

Med unntak av de aktivitetstilbudene som er i regi av Storbyprosjektet og noen av prosjekten til Norges Fotballforbund, kan en si at den organiserte idretten i liten grad reflekterer en flerkulturell praksis. Det er få personer med flerkulturell bakgrunn som innehar maktposisjoner i norsk idrett, og det er generelt få ledere og trenere med minoritetsbakgrunn

Dette gjenspilles også i at de pågående integrasjonsprosjektene til en hvis grad blir prosjekter som eksisterer på siden av og parallelt med NIF/NOKs ”vanlige” idrettstilbud. Dette innebærer at den ”vanlige” organiserte idretten stort sett kan fortsette som før uten å måtte tilpasse seg et flerkulturelt samfunn.

Barrierene knyttet til alkohol og kjønnssegregering viser at det er lettere å bli integrert i idretten hvis en assimileres og blir en del av den eksisterende idrettskulturen. En flerkulturell integrasjon i idretten innebærer derimot at en ikke kan forvente at minoritetsungdommen gir slipp på sin kulturelle identitet og assimileres inn i eksisterende idrettskulturer. Jeg har i denne sammenheng forsøkt å gi et generelt bilde av idretten. I praksis er det imidlertid stor variasjon innad idretten, som for eksempel mellom ulike idretter. Innen kampsport er det for eksempel flere klubber som kan regnes som flerkulturelle både med tanke på utøvernes etniske bakgrunn og med tanke på ”kulturen” som preger miljøet. I andre idretter må en assimileres til den eksisterende idrettskulturen for å kunne delta.

Denne presentasjonens fokus har ment å være på barrierer som finnes i den organiserte idretten. Dette innebærer *ikke* at jeg mener at barrierer i for eksempel innvandrernes kjønnskultur er uvesentlige for minoritetsungdommens integrasjon i idretten. Tvert imot så tror jeg at disse barrierene til sammen gir et bilde av idrettens foreløpige begrensninger. Å kunne håndtere disse problemstillingene blir viktig for NIF/NOK og for andre organisasjoner som ønsker å legge til rette for en *flerkulturell* integrasjon av *flere* ungdommer med minoritetsbakgrunn.

References

Biesta, G. et al. 2001. Does sport make a difference? An exploration of the impact of sport on the social integration of young people. In *Values and Norms in Sport*. Edited by J. Steenbergen, Paul De Knop, and Agnes Elling. Oxford: Meyer & Meyer Sport.

- Brochmann, Grete, Tordis Borchgrevink, and Jon Rogstad. 2002. *Sand i maskineriet Makt og demokrati i det flerkulturelle Norge*. Edited by Grete Brochmann, Tordis Borchgrevink and Jon Rogstad. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bu, Eli Tordis Hellandsjø. Idrett og alkohol. 1, 1-80. 1999. Oslo, Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite.
- Burmo, Snorre. Fargerik idrett - om idrett og innvandrere. Erfaringsrapport 1990-1992. 1993. Oslo, Norges Volleyball forbund.
- Coakley, J. J. 2001. *Sport in Society. Issues & controversies*. 7th ed. Boston: McGrawHill.
- De Knop, Paul et al., "Implications of Islam on Muslim Girl's Sport Participation in Western Europe. Literature Review and Policy Recommendations for Sport Promotion," *Sport, Education and Society* 1 (2): 147-164 (1996).
- De Knop, Paul et al. 1995. Organized sport and Young Immigrants: the possibility of Integration. In *Sport in Space and Time*. Edited by Otmar Weiss and Wolfgang Schulz. Vienna: Vienna University Press.
- Eidheim, Frøydis. Aktivitet eller idrett? En evaluering av kulturdepartementets Storbyprosjel til idrettsformål. Prosjektrapport nr.19. 1998. Oslo.
- Elling, Agnes, Paul De Knop, and Annelies Knoppers. 2001. The integrating and differentiating significance of sport. In *Values and Norms in Sport*. Edited by J. Steenbergen, Paul De Knop, and Agnes Elling. Oxford: Meyer & Meyer Sport.
- Fundberg, Jesper. Møten på fotbollsplan. En studie av den mångkulturella idrotten. 32-38. 1996. Mångkulturellt centrum.
- Grue, L. 1987. *Ungdom uten opprør?* Oslo: Kultur og vitenskapsdepartementet.
- Gullestad, Marianne. 2002. *Det norske sett med nye øyne*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Internett. 2002. www.fotball.no
- Klein, Marie-Luise and Kothy, Jurgen. Social Conflicts in Interethnic Sport Contacts: A comparative Study in Local Football Leagues. Paper presented at the 6th annual Congress of the European College of Sport Science, Cologne 24-28th july. 2001.
- Kommunal og arbeidsdepartementet. Stortingsmelding nr.17. Om innvandring og det flerkulturelle Norge. 1996.
- Liden, Hilde. 2002. Innvandreringorganisasjoner - integrering eller marginalisering. In *Frivilligheds udfordringer - nordisk forskning om frivilligt arbejde og frivillige organisationer*. Edited by Lars Skov Henriksen and Bjarne Ibsen. Odense: Center for frivilligt socialt arbejde. Odense Universitetsforlag.
- Lie, Benedicte. Innvandring og innvandrere 2002. 50?, 1-117. 2002. Oslo, Statistisk sentralbyrå.
- Lindsay, Karen, Shauna McEwen, and John Knight, "Islamic Principles and Physical Education," *UNICORN* 13 (2): 75-78 (1987).
- Maguire, Joe. 1991. Sport, Racism and British Society. In *Sport, Racism and Ethnicity*. Edited by Grant Jarvie. London: Falmer Press.
- Mikaelsen, Gro, "Lagspill og andre samspill - et studie av idrett som verktøy for integrasjon blant ungdommer med ulik sosial og kulturell bakgrunn" (hovedfag, institutt og museum for Antropologi, Universitetet i Oslo, 1998).
- NIF/NOK. Tilstandsrapport for norsk idrett. 1-72. 2002. Oslo, NIF/NOK.

- Pape, Hilde. 1996. Alkoholens gleder og farer i ungdomstiden. In *Rusmidler og veivalg*. Edited by Willy Pedersen and Helge Waal. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Pedersen, Willy. 1998. *Bittersøtt. Ungdom/sosialisering/rusmidler*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Peterson, Tomas. 2000. Idrotten som integrationsarena? In *Att möta fremlingar*. Edited by G Rystad and S. Lundberg. Lund: Arkiv Forlag
- Seippel, Ørnulf. Idrett og sosial integrasjon. 9. 2002. Oslo, Institutt for samfunnsforskning.
- Silverstein, P. A., "Islam, soccer, and the french nation-state," *Social Text* 65 (4): 25-55 (2000).
- Skirstad, Berit. 2002. Norske idrettslag: Oversikt og utfordringer. In *Idrettens bevegelser. Sosiologiske studier av idrett i moderne samfunn*. Edited by Ørnulf Seippel. Oslo: Novus Forlag.
- Strandbu, Åse. 2002. Idrettens betydning som flerkulturell integrasjonsarena. In *Idrettens bevegelser*. Edited by Ørnulf Seippel. Oslo.
- Strandbu, Åse and Bjerkeset, Sverre. Ungdom og idrett i et flerkulturelt samfunn. litteraturoversikt og innledende analyser av oslounngdoms idrettsaktiviteter. 6, 1-67. 1998. Oslo, NOVA.
- Walseth, Kristin, "Idrett og islam. En undersøkelse blant egyptiske kvinner i Alexandria" (Hovedfagsoppgave i idrett, Norges Idrettshøgskole,Oslo, 1998), 1-100.
- Walseth, Kristin and Fasting, Kari. Islam's view on physical activity and sport - Egyptian women interpreting Islam. *International Review for the Sociology of Sport* . *In press* 38(1) 2003.